

DOI: 10.38146/BSZ.2021.3.1

Éberhardt Gábor

Magyarország az újabb tömeges nemzetközi migráció kapujában¹

Hungary at the door of another massive international migration

*„Nem szabad engedni, hogy a történelem döntsön.
Mert akkor nincs jövő, csak ismétlés.”*
Janne Teller

Absztrakt

Tanulmányomban a nemzetközi migráció rövid távú prognosztizációját befolyásoló egyes faktorok vizsgálatával mutatom be az emberiséget veszélyeztető kockázati elemeket. Adat- és forrásirodalmi elemzéssel vizsgálom, hogy a COVID-19 globális járvány nemzeti szintű egyedi és eseti kezelése generálhat-e tömeges, nemzetközi irreguláris migrációt, okozhat-e ismételt járványveszélyt a tranzit- és befogadó országok társadalma számára? A nemzetközi migráció és a közegészségügyi járvány összefüggésének lehetőségét a történelem és az orvostudomány már igazolta, a kialakult helyzeteket az érintett országok és szervezetek érdemben kezelték. A jelenkori társadalmi viszonyok között ugyanakkor a rendkívüli helyzetre tekintettel, a cikkben is bemutatott egyes nemzetközi példák szerint, rendkívüli/vitatható módon (is) történnek intézkedések. Ilyen problematikus humán járványmegelőzési módszerként vált ismertté a globális járvány során a fogvatartottak szabadon bocsátása, amely új típusú irreguláris kibocsátó faktorként jelenhet meg.

Kulcsszavak: COVID-19, járványveszély, kockázatelemzés, migráció, rendszet, szabadon engedés a börtönből

¹ A tanulmány szövegezésének lezárási időpontja: 2020. 07. 20.

Abstract

In my study, I present the risk factors that threaten humanity by examining some of the elements affecting the short-term projection of international migration. I examine by data and source literature analysis whether the specific and the ad hoc management of the COVID-19 global epidemic at national level can generate a massive international irregular migration and cause a repeated epidemic threat to the society of transit and host countries. The possibility of a link between international migration and public health epidemic has already been demonstrated by history and medicine, and the situations developed have been addressed in a meaningful way by the countries and organisations concerned. At the same time, in the present social context, also exceptional/arguably measures are taken to the special situation. Such a problematic human disease prevention method could be the release of detainees, which may appear as a new type of irregular release factor.

Keywords: COVID-19, epidemic risk, risk analysis, migration, policing, release from prison

Bevezetés

A 2019-es év végén, a 2020-as esztendő első hónapjaiban olyan média hírek, kormányzati és szervezeti tájékoztatások jelentek meg, amelyek nemzetközi humán járványveszély lehetőségére hívták fel a figyelmet. Tekintettel arra az általánosan elfogadott tételre, amely szerint a migráció napjainkban egyfajta globális jelenség, így csak az volt a kérdés, hogy Magyarországon mikor jelenik meg az első igazoltan fertőzött COVID-19 beteg. A globalizáció maga a 2020-as évre olyan mértéket öltött, hogy a gazdasági és politikai interdependencia már az élet számos területén is kézzelfogható (például a globális ellátási láncok, a logisztika terén, az emberi mozgás szabadsága és képessége terén, amelynek része a globális mértékű turizmus, de a globális nemzetközi migráció is). Nem megkerülhető tény, hogy a fertőző betegséget ugyanúgy behurcolhatja a külföldi turista, a világ másik feléből hazatérő magyar turista, de a külföldi, Magyarországon dolgozó, vagy a hazatérő magyar vendégmunkás, akik a klasszikus migráns definíció határán helyezkednek el. 2019. december 31-én az Egészségügyi Világszervezet (WHO) tájékoztatást kapott egy addig ismeretlen okú tüdőgyulladás nagy létszámot érintő megjelenéséről, amelyet először Kínában, Hubei tartományban, Vuhan városában azonosítottak hivatalosan. 2020. január 23-ig globálisan már közel 1000 fő,

2019-nCoV azonosítóval leírt betegségtünettől szenvedő pácienszt regisztráltak. Magyarországon az első ilyen betegség hordozóiról 2020. március 4-én jelentek meg hírek (URL1). Magyarország Kormánya az új típusú, összetársadalmi érdekeket és emberéleteket is veszélyeztető helyzet érdemi kezelésére Operatív Törzsset állított fel [1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat], amely az irányító és koordinátori feladatain túl folyamatos kormányzati tájékoztatást teljesített a védekezés helyzetéről (URL20). Országunkban az egészségügyi veszélyhelyzet kihirdetése a 40/2020. (III. 11.) kormányrendelettel történt meg, majd az Országgyűlés 2020. március 30-i ülésnapján elfogadta a koronavírus elleni védekezésről szóló, úgynevezett felhatalmazási, a 2020. évi XII. törvényt.

A tanulmány készítésének időszakában a hivatkozott nemzeti normák visszavonásra, módosításra kerültek a járvány hatásainak függvényében, a prognosztizált második hullám esetében a behurcolás megelőzésére.²

Országunk legújabb, biztonságpolitikáját megalapozó stratégiai dokumentuma, a Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (MNBS) szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat kockázatelemzéseken és értékeléseken alapuló stratégiai tervezési dokumentum, amely kiemelten kezeli mind a migráció, mind a járványveszély állami feladatait, azok kezelésének irányelveit (Csiki & Tóth, 2020, 13–14.).

A súlyos tünetekkel, esetlegesen halálos következménnyel járó légúti megbetegedés terjedése az ismertté vált vizsgálati adatok szerint emberről emberre történik (bár eredetileg állatokról emberre terjedt a betegség, azaz zoonózis). A humán vándorlás és a COVID-19 betegség terjedése közötti tényleges összefüggést tényként kezelhetjük. Az emberiség történelmében több nagy kiterjedésű, egy egész földrészt vagy akár a teljes populációt érintő pandémia is lezajlott, ezért a források vizsgálata során ezek kezelésére, felszámolására alkalmazott intézkedéseket tanulmányoztam (Meglécz, 2012, 92–98.). Úgy vélem, hogy a múlt számos olyan tanulsággal szolgálhat és adhat útmutatást a jelenhez, jövőnk formálásához, amelyeknek az aktuális viszonyaink átiratára képzett információk valós segítséget nyújthatnak (például Fővárosi Közlöny, 1918; Sallai, 2020, 91–100.). Erre a gondolatmenetre építve azt feltételezem, hogy a történelem nem csak arra képes, hogy legitimálja az eseményeket, azok megítélését, de meg is ismételheti önmagát, elutasítva Feyerabend (2002, 57.) ellentétes tartalmú megfogalmazását.

2 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről; 1324/2020. (VI. 17.) Korm. határozat a koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról szóló 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat visszavonásáról; 341/2020. (VII. 12.) kormányrendelet a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól.

Hipotézisem és az ahhoz kapcsolódó prognózis szerint felmerül annak a lehetősége, hogy Magyarország külső határain a COVID-19 járvány hatásaként kialakult új típusú push faktor a felgyorsult (Szigetvári et al., 2015, 42–44.) és globális (Giddens 1990. 64.; Sassen, 1996, 40–45.) irreguláris migráció elemeként 2020-ban jelentős nyomást gyakoroljon. Ennek az új push faktornak a szereplői nem kizárólagosan a tipológiai keretek közé tartozó környezeti menekültek, mivel az ő elsődleges motivációjuk továbbra is a megélhetés feltételeinek elérése. Ugyanakkor ők is potenciális betegség-hordozókként azonosíthatók (Boda, 2014, 35–47.). A filozófiai alaptételek szerint egy adott gondolat sokszínű, másféle megközelítése nem zárhat ki újabb és eltérő elméleti megközelítést, tudományra támaszkodó értelmezést és magyarázatot (Kirk, Raven & Schofield, 1998, 29–37.). Ezt a tételt a tanulmányban szereplő kockázatelemzési és értékelési következtetések leírásakor is helytállónak vélem.

Alkalmazott migrációelméleti megközelítés

A tanulmánynak nem képezi tárgyát a migrációelmélet alapfogalomra irányuló kutatási eredményeinek és vitáinak bemutatása, a publikált értelmezések vizsgálata. Tanulmányomban irányadó mértéknek kezelem a felelős nemzetközi szervezetek, azok képviselőinek, a nemzetállam jogalkotójának közismert megfogalmazását a migrációról, a szociológiai folyamat alanyairól. A humán migráció, mint a globalizálódó világra is jellemző társadalmi jelenség (Sassen, 2005, 35–45.), annak fogalmi keretei, tipológiája, módszertana, hatásai az elmúlt években egyre nagyobb teret, kommunikációs felületet kapott nemzeti és nemzetközi viszonylatban is. Kutatási eredmények mutatják be, hogy a 20. században felgyorsult migráció vizsgálatával új kifejezések, jellemzők váltak felismerhetővé, így kutathatóvá, majd leírhatóvá (Hautzinger, Hegedüs & Klenner, 2014, 7–19.; Tóth, 2015).

A migráció tömeges megjelenése jogi kategóriaként alkalmazott fogalom, amely a magyar jogi terminológiában a „*Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet*” szabályozásában is megjelent (Metv, 2007).³ A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) a globalizálódóértelmezés kiterjesztésével alkalmazza a migráns, a migráció kifejezését. A szervezet szerint a migráció a személy vagy azok csoportja államhatárokon keresztül (nemzetközi migráció)

3 A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény IX/A. fejezet 80/A. §; Beiktatta: 2017. évi XX. törvény 5. §. Hatályos 2017. III. 28-tól.

vagy egy államon belül (belső migráció) bármilyen mozgása függetlenül annak időtartamától, céljától és okától. Ez a kiterjesztett meghatározás lefedi a migráció formáit (önkéntes/kényszerű, belső/nemzetközi, hosszú/rövid távú); a migráció különböző motivációit (a politikai üldöztetés, konfliktusok, gazdasági problémák, a környezet romlása vagy ezek kombinációja miatt bekövetkező). Ez az értelmezés magába foglalja a menekülteket, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeket, a gazdasági migránsokat és a más célokból – ideértve a családdegyesítést is – mozgó személyeket egyaránt (IOM, 2020; URL22).

Az Európai Unió (EU) által elfogadott értelmezés szerint a migráció az az emberi cselekvés, amely során valamely személynek a szokásos tartózkodási helye legalább 12 hónapig egy EU tagállam területe úgy, hogy korábban egy másik EU tagállamban vagy harmadik országban tartózkodott (European Commission, 2020; URL21).

Az ENSZ főtitkáranak fogalmi értelmezést segítő megközelítése szerint „*a migráció az egyén bátor akarátának kifejeződése a nehézségek túllépése és egy jobb élet megélése felé*” (Annan, 2006). A tipológiaiilag semleges jelentés lefedi a spontán és kényszer migráció push, valamint pull faktorjait is. A tudomány által egységesen elfogadott terminológia hiányában is megállapítható, hogy a vándorlás olyan összetett társadalmi jelenség, amelyet az egyén(ek) azok csoportja(i) által végzett különböző típusú mozgások és azok olyan jellemzői alkotják, amelyek önmagukban és hatásaikban is eltérők.

A migráció az emberiség történetének része, ideértve a Föld benépesítését (Ness, 2015). A történelmi korszakok peregrinus, idegen, vándor (wanderer) kifejezését a társadalmi fejlődés sem hagyta módosítás nélkül (Park, 1928, 887–889.). Jelen tanulmányomban is a vándor kifejezést preferálom, mivel annak értelmezése takarja a reguláris és az irreguláris migráció (Chimienti & Solomos, 2011, 344–345.) alanyait egyaránt, valamint független a személy aktuális jogi státuszától. A migráció az összetettség mellett és a globalizált jellege miatt többségében társadalmi jelenség, számos olyan kísérő jellemzővel, amelyek konfliktusok és kísérő hatások alapjait képezhetik (Gazdag, 2013, 111–113.; Szép, 2016, 299–313.). Amennyiben ezek a konfliktusok térben kiterjednek és időben elhúzódnak a hatékony megelőzés vagy kezelés hiányában, úgy súlyos társadalmi, gazdasági feszültségeket generálhatnak (Ritecz & Sallai, 2016, 23–29.). A migrációtípológia elemei között jelen tanulmányban súlyozott a tömeges migráció jelensége, ami nagyszámú ember mozgásaként értelmezhető az egyik földrajzi területről a másikra. További jellemzőjeként eltér a nagylétszámú szezonális vándorlástól abban, hogy az utóbbit annak időszakossága és ismétlődése jellemzi.

A tömeges migráció általában eseményhez vagy eseménysorozathoz köthető, amely akár több évig, évtizedekig is fennállhat, de jellemzően annak időszaka lezárul és általában állandó, vissza nem térő áttelepülést eredményez (Pok, 2012, 4.).

Kockázat a migráció kezelésének rendészeti feladataiban

A humán migrációban rejlő kockázatok részletes elemzése nem képezi a tanulmány tárgyát annak nagy számú eleme, komplexitása miatt (pl. Dunavölgyi & Póczik, 2013, 48–57.; Glied & Keserű, 2016, 260-270.). Az emberi individuuma és a bennünket körülvevő világra hatást gyakorló kockázat a veszély valós, káros hatásainak bekövetkezési valószínűségeként értelmezhető (Teke, 2006, 65–91.). A kockázatelemzés a felderítési és egyéb releváns adatok, információk, tények, azok közti összefüggések feltárásának, értékelésének rendszeres tevékenysége, amely magába foglalja az információszerzés humán és technikai oldali rendelkezésre állásának, hiányosságainak vizsgálatát is (Héjja & Kenedli, 2011, 37–42.). A migráció összetett jelensége igényli a nemzetbiztonsági elemző-értékelő eljárások alkalmazását is. A nemzetbiztonsági szolgálatok egyik alapfeladata a prognosztizálás, a hírszerzés és az elhárítás oldaláról egyaránt. A feladatok végrehajtásának generális felhatalmazása az Alaptörvény 46. cikk 2-3. §-ban rögzített.

A veszély fogalmára a rendészettudományi szaklexikon több értelmezést ad, például „*esemény, tevékenység, jelenség, folyamat, helyzet, ill. mindezek következménye vagy hiánya, amely sértheti a biztonságot.*” (2019, 596.). Ezeknek ugyanakkor közös jellemzője a kockázat területi és/vagy időbeni közelsége, bekövetkezésének reálisan megnövekedett esélye. A veszély a jellemzői alapján lehet absztrakt vagy potenciális, valamint konkrét, aktuális és putatív.

A fenyegetettség értelmezésének megközelítése szerint aggodalmi, félelmei csak azoknak az embereknek, közösségeknek nincsenek, akik nem érzékelik, nem percipiálják azt. Az, hogy valami biztonsági kérdésnek minősül-e vagy sem, jelentős mértékben a szubjektív érzékelésen, a percepción alapul (Gazdag & Remek, 2018, 17.).

Az információk és a feltárt helyzetre, jelenségre vonatkozó adatok, kapcsolatok elemzése, azok értékelése egymásra épülő tevékenységet, munkafolyamatot takar. Az irreguláris migráció negatív hatásainak megelőzésére, az azt kibocsátó faktorok azonosítására elengedhetetlennek értékelem egy közvetlen kormányzati hatáskörbe tartozó, elemző-értékelő tevékenységet folytató szervezeti elem működtetését. Ennek eredményes tevékenysége lehet alapja

a rövid, a közép- és a hosszútávú stratégiai elemzéseknek, rendészeti prognózisok kialakításának.

A szabad mozgás, a tartózkodási hely jogának megváltoztatása a fejlett demokratikus államok alkotmányos jogrendjének egyik alapvető eleme. Territoriális szinten az akkori Európai Unió területén élők számára az 1957. évi Római Szerződés tartalmazott először az Európai Közösségen belüli szabad mozgásra vonatkozó szabályokat, azok folyamatos változása mellett. A Maastrichti Szerződés (1992) hozta létre a személyek uniós belüli szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való alappillérét. A Schengeni megállapodással a belső határok ellenőrzésének fokozatos megszűnését követően elfogadásra került a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) a 2016/399/EU rendelet. Az unió négy szabadságának egyike a személyek szabad mozgása, amelyet össze kell egyeztetni egy emberi joggal, nevezetesen a menedéjjoggal, oly módon, hogy azzal senki se élhessen vissza (URL23). Ugyanis, ha a menekülő belépése, tartózkodása egyébként jogszerűtlen, de nem igyekszik annak mielőbbi jogszerűsítését kezdeményezni, az jogsértés – ilyen például, ha a hatósági eljárástól függetlenül, ellenőrzés nélkül utazgat a tagállamok területén (Hautzinger, 2017, 31–46.). Az ellenőrzött mozgási jog (controlled migration) gyakorlásának intézményi sérelme a társadalmak részéről direkt módon veti fel a biztonságérzetet, annak elvárt igényét. A biztonság percepciója mellett alkalmazott az objektív vagy valós biztonság fogalmi köre is, amely a környezeti hatáselemzésekre épül, ez azonban nem kerülhet szembe a szabadságjoggal (Tóth, 2003).

A kockázatos migráció és a pandémia kapcsolata

A migráció fogalmának a tanulmány készítésének időpontjában sincs egységesen elfogadott, hazai vagy nemzetközi kutatók, szervezetek, jogalkotók stb. által alkalmazott értelmezése. A kockázatot magában rejtő humán migrációt kutatók felhívják arra a figyelmet, hogy nem csak az irreguláris, hanem a reguláris migráció alanyai, a menekültügyi eljárást kérelmezők között is jelen vannak olyan személyek, akik adott társadalomra veszélyt jelenthetnek (Laufer, 2017, 77–80, 103–105.). A tipológiai elemek is változnak, bővülnek az elméleti ismeretek gyarapodásával. Tanulmányomnak nem képezi meghatározó részét a migráció jelenségének elméleti megközelítése, ugyanakkor az ismeretek birtokában és a hipotézis tükrében felmerült kérdésre Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (MNBS) szóló 1163/2020. Korm. határozatban leírtak szerint – igen a válasz. E szerint a humán migráció és pandémia

közötti kapcsolat lehetőségét el kell ismerni, az rejt magában kockázatot, veszélyt. Erre a következtetésre jutott már az előző, 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat által deklarált stratégia is. A tanulmány tárgyát képező humán migráció és járványveszély nemcsak a MNBS, hanem az EU Tanácsa által elfogadott Európai Biztonsági Stratégiában (EBS) is kezelendő rizikó faktorként azonosított elemek (EU Tanácsa, 2009, 17–19, 29.). A 2020. áprilisban elfogadott MNBS 179 pontra bővült az előző 51 helyett. Ebből csak néhány releváns pontot emelek ki a migráció és a humán járványveszély kapcsolatát illetően.

A MNBS 57. pontjában leírtak szerint: *„...a váratlan, ellenőrizetlen, tömeges és irreguláris migráció olyan új típusú kihívás, amely akár az európai kontinens biztonságát és stabilitását is veszélyeztetheti, miközben nemzetbiztonsági, közbiztonsági és közegészségügyi kockázatok sorát rejt magában. A globális folyamatok figyelembevételével a kihívással hosszú távon is számolni kell.”* A jogalkotó a stratégia kidolgozásakor alkalmazta azokat a migrációtípológiai elemeket, amelyeket a migrációelmélet tudománya is leír. Az így azonosított migrációs kockázaton (például 62–67. pont) túl, tartalmi átfedéssel többször leírt a járványveszély (például 62–64. pont), valamint nevesített a 64. pontban a koronavírus (COVID-19) okozta pandémia hatása. A jogalkotó felhívja arra is a figyelmet, hogy negatív tipológiával azonosított migráció mellett az ellenőrzött keretek között történő határátlépés is magában hordozza a pandémia terjedésének lehetőségét. Fontos elemnek tartom mind a migráció, mind a járványveszély esetében, hogy azt nemzetközi összefogással, legalább hasonló elveket alkalmazva (Scott, 1998, 23–42.), a kiváltó okok felszámolási lehetőségét keresve célozza meg a stratégia. A járvány globális elterjedésének időszakában a direkt érintettség és a prevenció célzat függvényében a WHO ajánlásait részben/egészében követve, de jellemzően nemzeti szintű kormányzati intézkedések történtek. Ezt tapasztalhattuk Európában is, ahol a totális kijárási tilalom alkalmazása és az úgynevezett svéd modell (URL19) spektruma között zajlott az útkeresés a nemzeti társadalmak, az állami gazdaságok védelmére, a kritikus események megelőzésére. Ennek a folyamatnak a részét képezték a nemzetállami határok (határátkelőhelyek) részleges, teljes zárása. A szomszédos Szerbia és Ukrajna például a saját, hazatérni szándékozó állampolgárainak belépését is megtiltotta, amely ellentétes a hazatéréshez való alapvető emberi joggal. A globalista világ működési zavarai azonban rövid idő alatt felhívták arra a figyelmet, hogy az államok működését, a társadalmak ellátását biztosítani kell, amelynek következményeként az áruk szállítására például humanitárius tranzit folyosókat nyitottak a szomszédos országok. Ezzel párhuzamosan intézkedések történtek a vándorok, a honos országukba hazatérni szándékozók utazásának támogatása céljából az arra kijelölt határátkelőhelyeken, időszakokban és útvonalakon a tranzitálás feltételeinek biztosítására. A tanulmány

készítésének időszakában a nemzetállamok további intézkedései engedélyezik az idénymunkások beutazásának kontrollálását, a kétkezi, nem honos munkavállalók ellenőrzött határátlépési rendszerének alkalmazását.

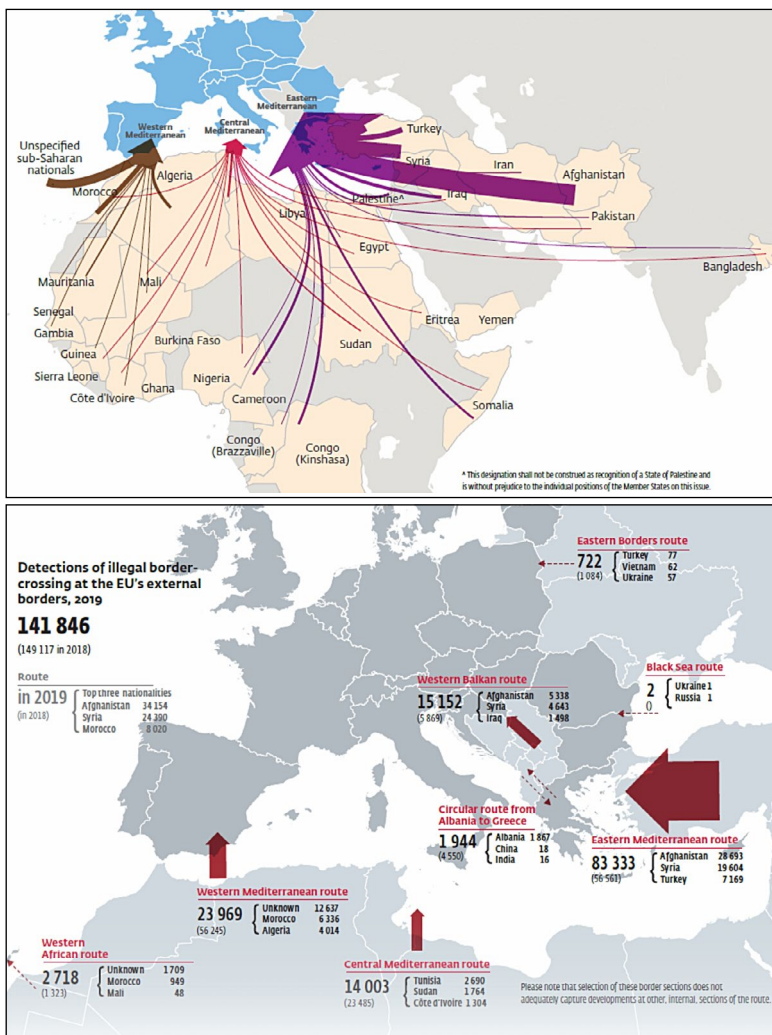
Tekintettel arra a tényre, hogy maga a COVID-19 járvány globális szintű, azaz ténylegesen valamennyi ország lakosságát érinti, így fennáll annak a potenciális lehetősége és kockázata, hogy a be- vagy átutazó külföldi, vagy honos állampolgár aktív beteg, illetve vírushordozó. A humán járványügyi kockázat minimalizálásának egyik lehetősége az államhatáron átnyúló, nemzetközi, reguláris migráció alanyainak határátkelőhelyen történő ellenőrzésében rejlik. A feladathoz a végrehajtók egyéni és szervezeti egészségügyi védelmi feltételeinek folyamatos biztosítása mellett minimális eszközök (például testhőmérséklet mérő), valamint alapszintű egészségügyi ismeretek szükségesek. A szűrés alapja a testhőmérséklet személyenkénti mérése, amelynek eredménye utalhat az esetleges tünethordozásra. Az orvostudomány álláspontja szerint ez az ellenőrzés sem biztosít teljes értékű megelőzést, de alapokat teremt arra (URL14). Az államhatár reguláris, határátkelőhelyen történő ellenőrzése nemzeti és államközi szinten szabályozott, a személyforgalom járványügyi ellenőrzésének normatív, humán és tárgyi feltételrendszere biztosított. A magyar kormány a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásait a változó egészségügyi helyzet hazai és nemzetközi szintű elemzésével követi a pandémia behurcolásának megelőzését célul tűzve.⁴ Az ellenőrizetlen, nyugat-balkáni irreguláris migráció alanyai a nemzeti határellenőrzési rendszer elemek megkerülésének céljával potenciális veszélyforrások lehetnek, ténylegesen a betegség tüneteivel vagy látens hordozóként kapcsolatba kerülve a tranzit vagy fogadó ország lakosságával (Éberhardt, 2018, 273–275.). A COVID-19 globális járvány felveti a migráció és a terrorveszély eshetőleges kapcsolatrendszerét is. Ebben a társadalmi rend, a lakosság biztonságának, életének, egészségének, javainak tisztítását célul kitűző emberek és szervezetek a pandémiát eszközként is felhasználhatják. A terrorelhárító szervezeteknek viszont a járványügyi védekezés jogi- és eszközrendszerében férnek hozzá olyan lehetőségekhez, amelyek alkalmazásával erősödnek a pozícióik, nyílnak meg források a feltételezett személyek felderítésére, azonosítására, elfogására (Pauwels, 2019, 80–81.; 2020, 4.; URL18).

4 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól; közlemény a COVID-19 betegséggel való aktuális fertőzöttségi viszonyok alapján az országok besorolásáról szóló országos tisztifőorvosi határozatról (különösen: sárga országok, piros országok); 11/2020. (VII. 13.) KKM rendelet a járványügyi készültségi időszakban a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államokról.

A tömeges vándorlás és a járványmegelőzés

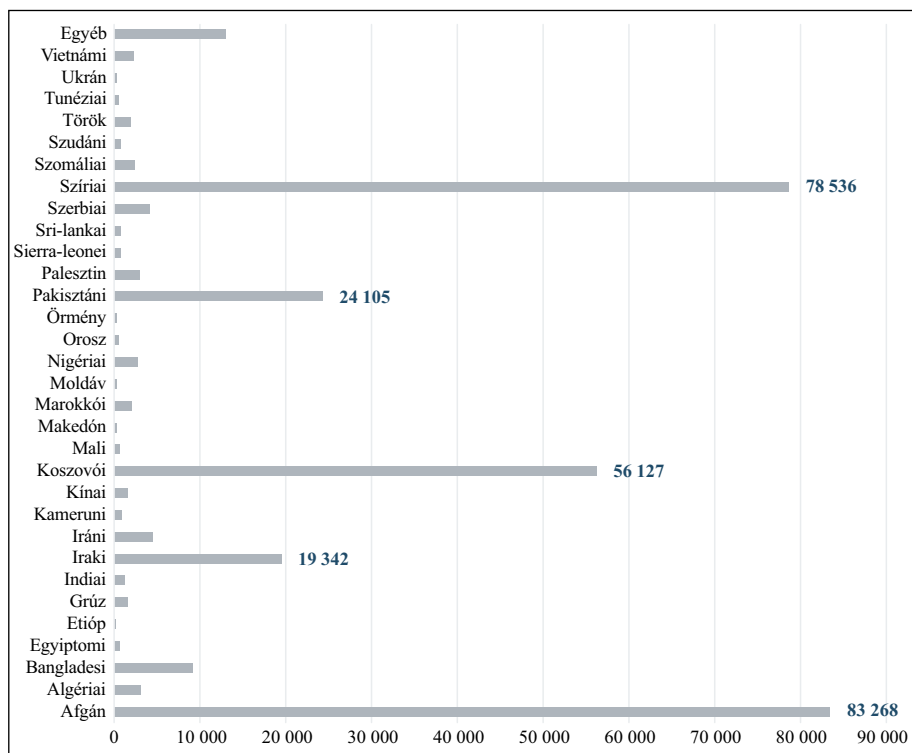
Magyarország kontinentális, irreguláris migrációs veszélyeztetettségét az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex, URL24) folyamatában vizsgálja (1. számú ábra). Az elemzési, értékelési adatok alapján készíti el a szervezet a térségre, migrációs főirányokra, tagállamokra a szakmai prognózisát (Frontex, 2020).

1. számú ábra: A nyugat-balkáni irreguláris migrációs irányban intézkedés alá vont irreguláris határátlépők (2019)

Forrás: URL25.

2. számú ábra: A Magyarországon menekültügyi eljárást kérelmezők száma (fő) és állampolgársága (2000–2019)

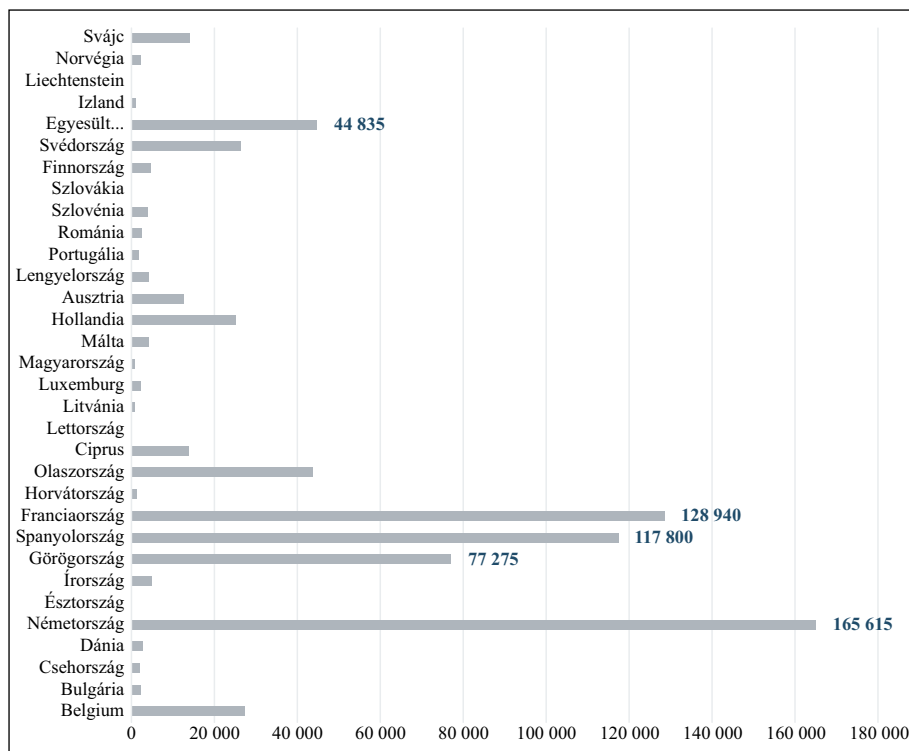
Forrás: URL27.

Az ügynökség által kezelt adatok tanúsága szerint Magyarország külső határain 2019-ben is a nyugat-balkáni területről érkezők jelentették a legnagyobb határrendészeti nyomást. A kibocsátó országokból (például Banglades, Pakisztán, Afganisztán, Irak, Irán, Szíria, Törökország stb.) induló vándorok kapcsolatban tavaly a határrendészeti szervek 15 152 regisztrált személy esetében intézkedtek a schengeni külső határon.

A főirányban magát afgán állampolgárnak valló személy 5338, szír 4643, iraki 1498 volt. A tőlünk délre elhelyezkedő tranzit országok területén (például Szerbia, Észak-Macedónia, Románia, Bulgária stb.) a vándorok többségükben megkísérelték Magyarország államhatárát irreguláris módszerrel átlépni, és továbbjutni a célországokba (például Németország, Ausztria, Svédország stb.). Magyarország a jellemzően a tranzit-, nyugat-balkáni migráció egyik fő irányában helyezkedik el. A kosзовói exodus és a 2015. évi tömeges irreguláris határátlépési kísérletekkel szembeni komplex fellépés eredményeként a magyar

külső határra nehezedő nyomás ugyan csökkent, de továbbra sem szűnt meg (URL26). A menekültügyi feladatok kezeléséért felelős hatóság által kezelt adatok tanúsága szerint a 2000–2019. ciklusban magát afgánnak valló 83 268, szír 78 536, koszovói 56 127, pakisztáni 24 105, iraki 19 342 személy terjesztette elő menekültügyi kérelmét (2. számú ábra).

3. számú ábra: Az EU 28 tagállamban menekültügyi kérelmezők fogadó országok szerinti száma (fő) (2000–2019)

Forrás: URL28; URL29.

Az EU 28 tagállamának adatait tekintve, az irreguláris migrációs tendenciák hasonlóak a magyar körülményekhez, de a menekültügyi kérelmezők állampolgársági összetételében változások történtek. A magyar adatokhoz képest a top öt állampolgárság esetében továbbra is átfedés tapasztalható.

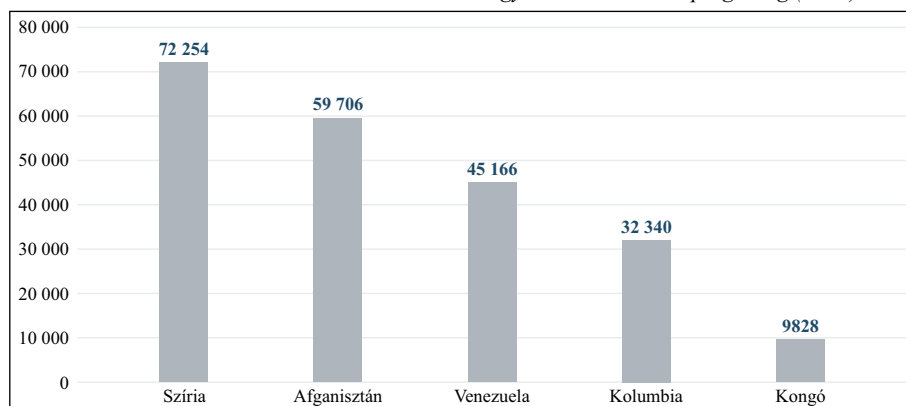
Az EU-ban 2019-ben 714 200 nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be, ami az előző évhez képest +13%. A 2015. évi tömeges kérelmező szá-
mok óta eltelt években ez az első jelentős növekedés. A tagállamok területén benyújtott kérelmek száma (reguláris belépést követően előterjesztett kérelmek) ötször több volt 2019 évben, mint a külső határokon. Az összes kérelem

10%-a ismételt kérelem volt ugyanabban az országban, amely az egyes állampolgárságra vonatkozó kérelmek harmadát teszi ki. 2019-ben az EU teljes elismerési aránya 33%-kal maradt stabil.

A legtöbb kérelmet (egynegyedét) szíriaiak, afgánok és venezuelaiak nyújtották be. Az afgánok háromszor több kérelmet nyújtottak be 2018-hoz képest, ugyanakkor esetükben jóval kevesebb határozatot fogadtak el, bár az elismerési arányok nagyban különböznek a tagállamok között. Az elmúlt évben dinamikusán megnövekedett a latin-amerikai állampolgárságú kérelmezők száma, akik közül sokan vízummentesen léphetnek be a schengeni térségbe. A vízumliberalizált országokból érkezett kérelmezők jellemzően szintén alacsony elismerési rátával rendelkeznek, kivéve El Salvador állampolgárait (37%). A szíriai (85%), a jemeni (82%) és az eritreai (81%) volt a legmagasabb elismerési arány, míg az észak-macedón és moldovai a legalacsonyabb (1%). A 2019. esztendőzt záró adatok szerint több mint 900 000 ügy volt folyamatban az EU 28 tagállamában. Az év végén mintegy 540 559 eset volt folyamatban első fokon, 20%-kal több mint egy évvel korábban, és a legtöbb a 2017 júliusa óta (3. számú ábra).

Az öt legnagyobb számú előterjesztő állampolgárság szerint, mind Magyarországon, mind a többi EU tagállamban eltér, de egyezik a szír és az afgán. Ezt a körülményt a magyar érintettségi éves adatok szerinti elemzés is megerősíti (4. számú ábra).

4. számú ábra: Az EU 28 – TOP 5 menekültügyi kérelmező állampolgárság (2019)

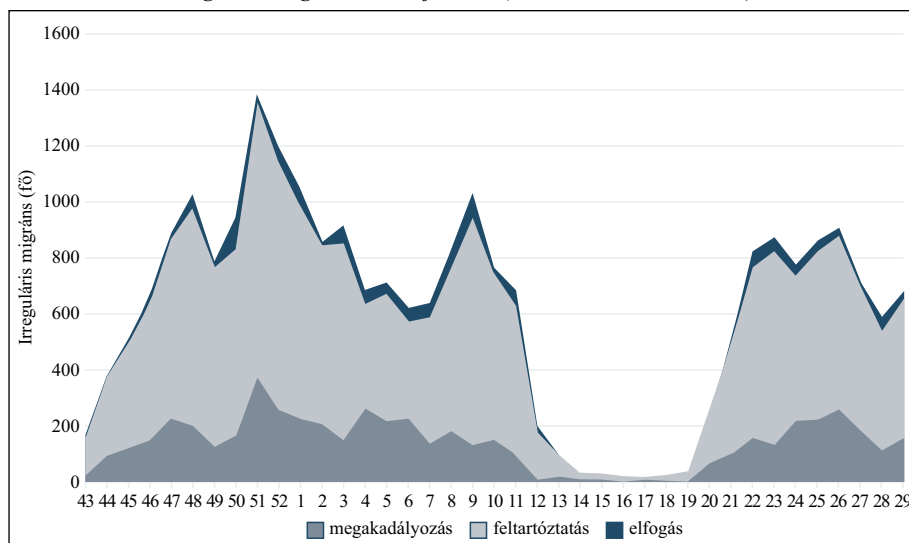
Forrás: URL29.

A COVID-19 tavaszi hulláma és az egyes nemzetállami intézkedések

A COVID-19 járványveszély terjedésének csökkentése érdekében a nemzetállamok korlátozó intézkedéseket alkalmaztak. Ezek között szerepelt az államhatárok részben/egészben történő zárása, az ország területén történő mozgások korlátozása, tiltása. A betegség kontinentális megjelenését, elterjedését követően a magyar külső határra nehezedő irreguláris migrációs nyomás minimálisra csökkent (URL30).

A tranzitországok az alkalmazott protokoll szerint a területükön tartózkodó vándorokat befogadó objektumokban helyezték el, és az általánosan érvényesülő kijárási korlátozásokra hivatkozva részükre is tiltottá vált a korábbi szabad mozgás (5. számú ábra). Szerbia, mint szomszédos tranzit migrációs ország ezt a fajta fellépést határozottan képviselte (URL31). A tanulmány mintavételi időpontjának vett 2020. május 1-jén regisztrált menekültügyi kérelmezők adatai ugyan nemzetközi szinten nem publikáltak, de a 2019. év végi számok viszonyítási alapként kezelhetők (URL32).

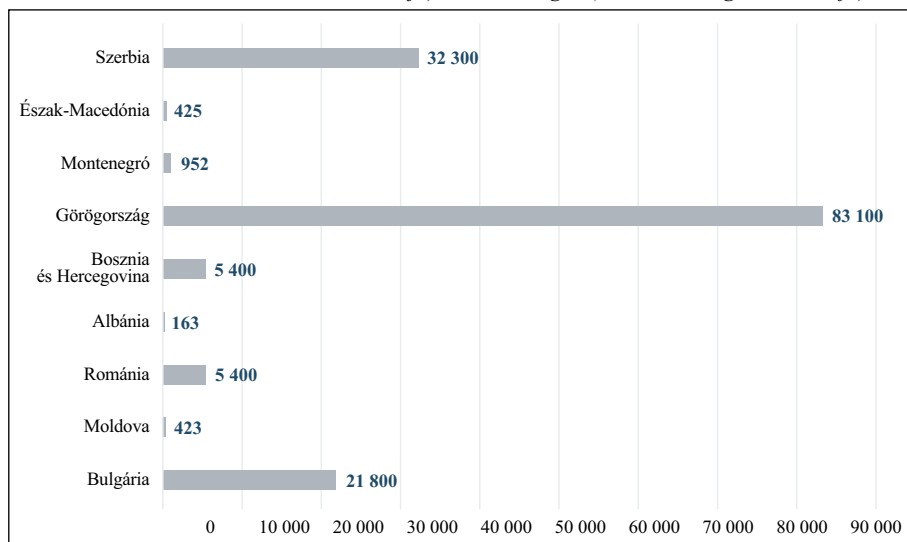
5. számú ábra: Magyarországon intézkedés alá vont irreguláris migránsok és eljárások (2019. 43. – 2020. 29. hét)

Forrás: URL26, URL30.

Az adatok elemzése rámutat arra, hogy a krízispontként kezelendő Törökország (3,8 millió regisztrált kérelmező) területén túlmenően regisztrált vándorok (149 963 fő) közül a magyar határ irányába mozgó tranzit területeken (Bulgária, Románia, Moldova, Észak-Macedónia, Szerbia) regisztrált 60 348 fő valószínűsíthetően megkísérli majd azt átlépni (6. számú ábra).

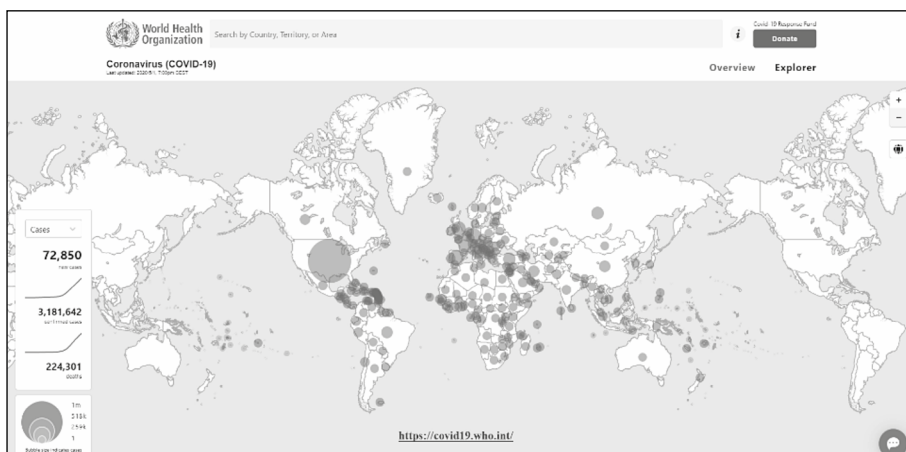
6. számú ábra: A nyugat-balkáni tranzit migrációs országokban regisztrált menekült státuszt kérelmezők száma (fő) 2019. év végén (+Törökország 3 800 000 fő)

Forrás: URL28, URL29.

A WHO 2020. 05. 01-jei adatai szerint a nyugat-balkáni migrációs kibocsátó országok területén is jelen van a fertőzés. Az igazoltan betegek számának vizsgálatakor az adott országokra jellemző egészségügyi ellátórendszer és a GDP adatainak ismeretében látenciával is számolni kell (7. számú ábra).

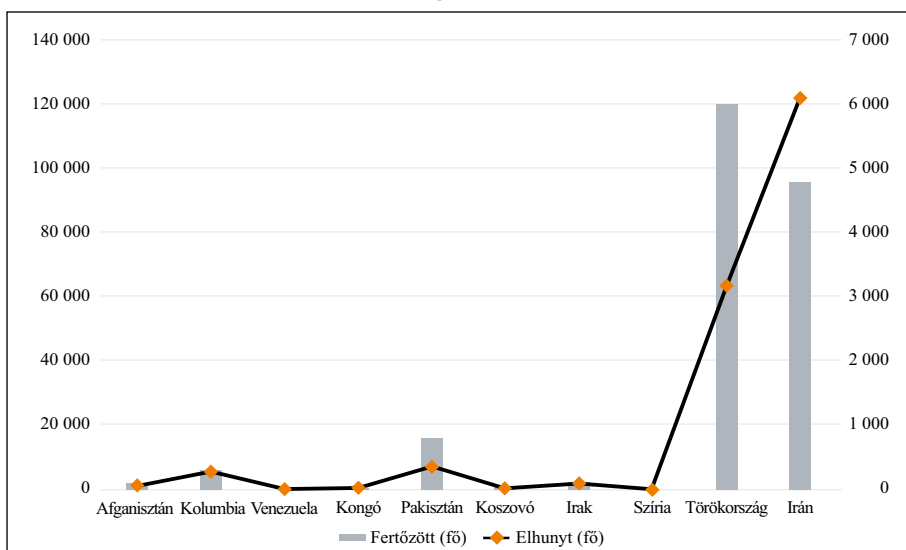
7. számú ábra: Az igazoltan aktív fertőzöttek területi eloszlása

Forrás: URL33.

A hazánkat is érintő, potenciális vándorokat kibocsátó országokban a WHO által kezelt adatok szerint a jelentett és igazoltan fertőzöttek (244 097 fő), valamint a betegség miatt elhunytak számát (10 123 fő) elemezve arra a következtetésre lehet jutni, hogy az irreguláris migráció közvetlen járványügyi kockázatot rejt Magyarország számára (8. számú ábra).

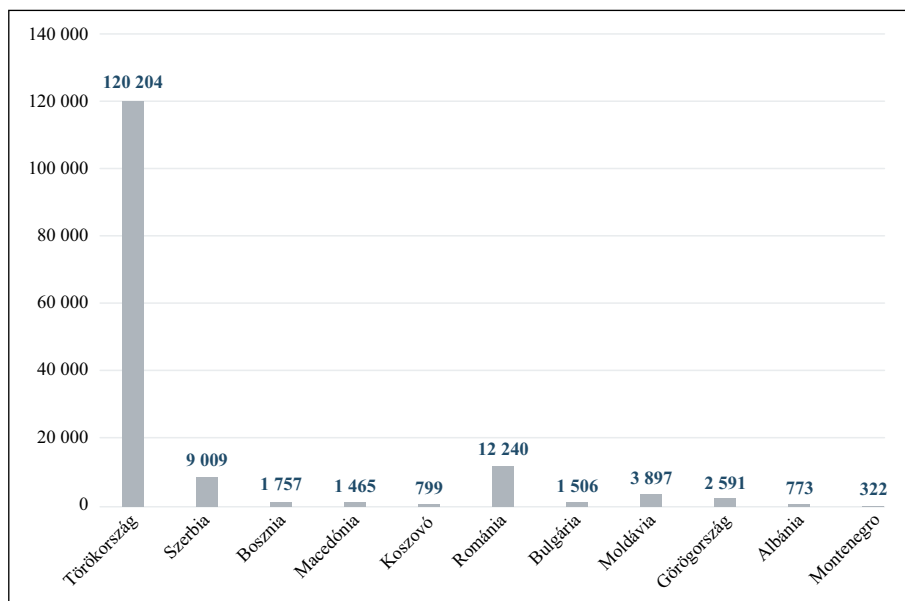
8. számú ábra: COVID-19 igazolt fertőzöttek (fő) száma a kibocsátó országokban (2020. 05. 01.)

Forrás: URL33.

Az elemzési időpont szerinti igazoltan fertőzöttek száma a nyugat-balkáni migrációs irányban (mindösszesen 154 563 fő) a WHO adatai szerint Törökországban kiugróan magas. A migrációs kockázatelemzés során szintén aggályos adat lehet, hogy a közvetlenül szomszédos Románia területén 12 240, Szerbiában 9009 fő volt igazoltan beteg (9. számú ábra).

9. számú ábra: COVID-19 igazolt fertőzöttek (fő) száma a nyugat-balkáni migrációs tranzit országokban (2020. 05. 01.)

Forrás: URL33.

A járvány terjedésének egyik kiemelt megelőzési módszere az emberek közötti, fertőzést korlátozó távolság (1,5–2 méter) biztosítása. A social distance kifejezést és módszertant az egész világon megismerték az elmúlt hónapokban, az egyének és közösségek változó eredményességgel alkalmazzák is. Az irreguláris határátlépők egészségvédelme érdekében számos migrációkutató emelte fel a szavát és fogalmazták meg ajánlásait a velük szemben intézkedő nemzetek hatóságai felé. A tudományos élet képviselőinek nyilatkozatában közölt és képviselt javaslatai szerint a kritikus időszakban indokolt ke-
rültni a vándorok közös objektumokban, magas sűrűségi mutatóval, huzamos időn keresztül, a szabad mozgás korlátozásával történő elhelyezését (Aliverti et al., 2020; URL34). A pandémia állami kezelését támogató határrendészeti tevékenységre a társadalmi környezet szegmenseit megjelenítő negatív hatások vetik rá árnyékukat. A nemzetközi tapasztalatok szerint minél hatékonyabb

egy határrendészeti rendszer, annál nagyobb kockázatot vállalnak a továbbjutás reményében a vándorok, annál jobban felértékelődik az embercsempészet összecszerúsége. A járványügyi feladatok kezelése, a kijárási- és határátlépési korlátozások hasonló hatásokat váltottak ki az irreguláris migráció szereplői között (Achilli & Sanchez, 2020).

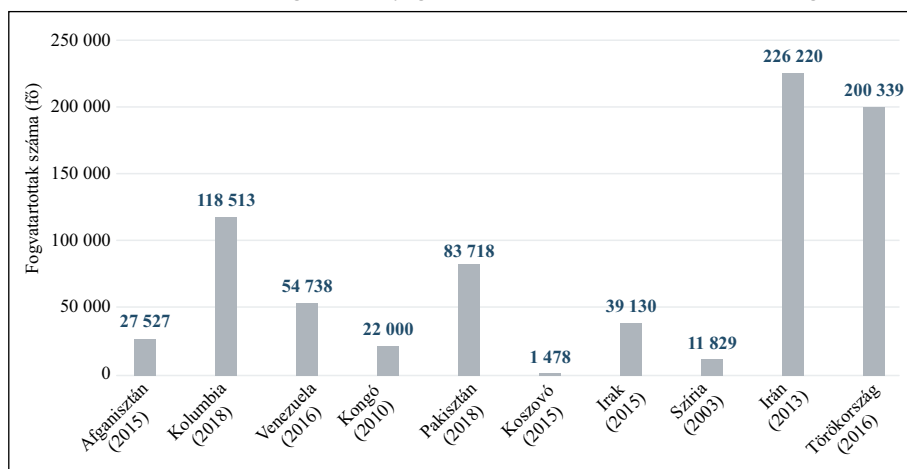
A börtönnépeség és a járványügy

Nemcsak a tudományos élet szereplői, hanem például a WHO is a megelőzési ajánlások egyik súlyozott elemeként hívja fel a figyelmet az emberek közötti távolságok betartására, a social distance biztosítására. A közismert tények alapján jellemzően a fogvatartási intézményekben, így az irreguláris migránsok részére kijelölt és elhelyezést, ellátást biztosító kényszerkarantén objektumaiban ez a fajta tényező kevésbé valósul meg, a betegség terjedésének veszélye potenciális (Amnesty International, 2020; URL15). Az a tény, hogy például a magyar börtönökben sem terjedt a COVID-19 arra utalhat, hogy a fertőzés terjedése előtt még akár hatékony módszer is lehet az elzárkózás/elzárás (például egyes katonai alakulatok egyes országokban már 2020. februárban csoportos karanténban, mint egészséges erő kerültek elkülönítésre, a hajózők, tengeralattjárók legénysége nem szállhatott partra stb.). A problémakörben alapvető jelentősége van az időzítésnek. Ugyanakkor az is tényszerűen megállapítható, hogy számos fertőző betegség esetén a befogadó állomások és egyéb, irreguláris migránsokat tömörítő táborokban a terjedés veszélye jelentősebb a környezetétől. Ez szintén összefügghet az egyes elhelyezési objektum (komplexum) infrastruktúrájától, felszereltségétől, zsúfoltságától stb.

A pandémia terjedésének megelőzését zászlójára tűző útkeresés egyik speciális, de globális szinten nem egyedi megoldásként kormányzati intézkedések részeként több országban (például Irán, Afganisztán, Törökország stb.) jelentős számú szabadságvesztésre ítélt fogvatartott szabadon bocsátására került sor 2020 első felében. Az amnesztia, annak jelentős létszámot érintő kiterjesztett alkalmazása nem példanélküli a jogtörténetben. Az állam büntetőigényébe vetett bizalom és a nemzetközi biztonság megrendülhet ugyanakkor, ha egy független állam közegészségügyi okokra hivatkozva bocsát szabadon elítélteket, fogvatartottakat. Amennyiben elfogadjuk, hogy egy állam apparátusa jogszerű keretek között szabadságvesztéssel rendel büntetni egyéneket, akkor miért engedi őket szabadon, olyan indokra hivatkozva, amelynek biztosítása (például elhelyezés, ellátás, egészségügyi biztosítás a fogvatartási intézményekben stb.) egyik alapfeladata lenne

az országnak? A World Prison Brief (WBF, URL35) által kezelt adatok hitelesnek tekinthetők, ha elfogadjuk a világ országainak a fogvatartottakra vonatkozó adatszolgáltatásait. Az egyetemi kutató háttérrel működő szervezet is figyelemmel kíséri a fogvatartási intézmények járvány megelőzési gyakorlatát, bemutatja azokat és ajánlásokat közvetít részükre (URL36). Sajnálatos módon a COVID-19 és az irreguláris migráció megelőzésében a leginkább érintett nemzetek adatszolgáltatása nem naprakész. Az átadott számok 2020-ban – az előzménytrendek vizsgálati eredményeit is figyelembe véve – inkább minősíthetők egyfajta iránymutatásnak (10. számú ábra).

10. számú ábra: Az EU TOP 5 és a Magyarországon menekültügyi kérelmezők származási honossága szerinti fogvatartási létszáma + Irán, +Törökország.

Forrás: URL37.

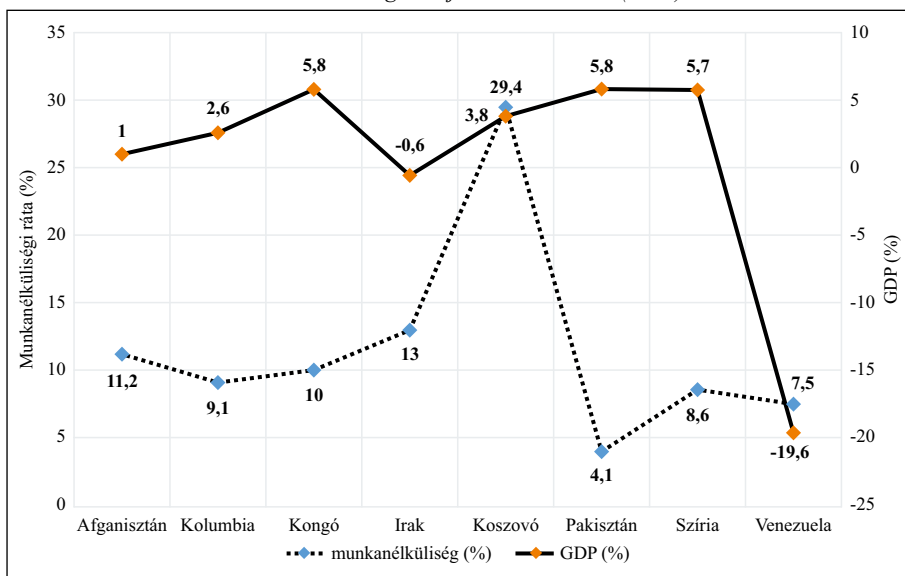
Az EU CPT (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman Degrading Treatment or Punishment – URL 3) a látogatásai során a kibocsátó és tranzitországok fogvatartási körülményeik értékelő jelentéseiben – többnyire – hiányosságokra hívja fel a figyelmet, ezért ajánlásokat fogalmaz meg. Az észrevételekben a bánásmódon túl jellemzően kifogásolja az elhelyezési körülményeket, a tisztálkodási lehetőségek hiányát, a zsúfoltságot, az egészségügyi vizsgálati és ellátó rendszer hiányosságait (URL38).

Ezek a problémák potenciális forrásai lehetnek a COVID-19 fertőzés terjedésének, a fogvatartottak (és őrszemélyzet) átfertőződésének. Az érintett országok viszonylatában a szabadon bocsátottak egy olyan társadalmi közegbe, olyan gazdasági viszonyok közé kerülnek ki, amelyben többségük már elvesztette a gyökereit, ahol nem tudnak megélhetési jövőképet alkotni maguknak. Jellemzően belső konfliktusok és háborús cselekmények sújtják az országok,

nemzetek egészét, egyes részeit, ami miatt a börtönbe zártak családtagjaikat, lakhelyeiket gyakorlatilag el is veszíthetik, nem lesz hova és kihez menniük.

A megélhetést tovább nehezíti a munkanélküliség, az országuk GDP teljesítménye, ami az utcára kerülők elvárható jövőképeének további romlását vetíti elénk (11. számú ábra).

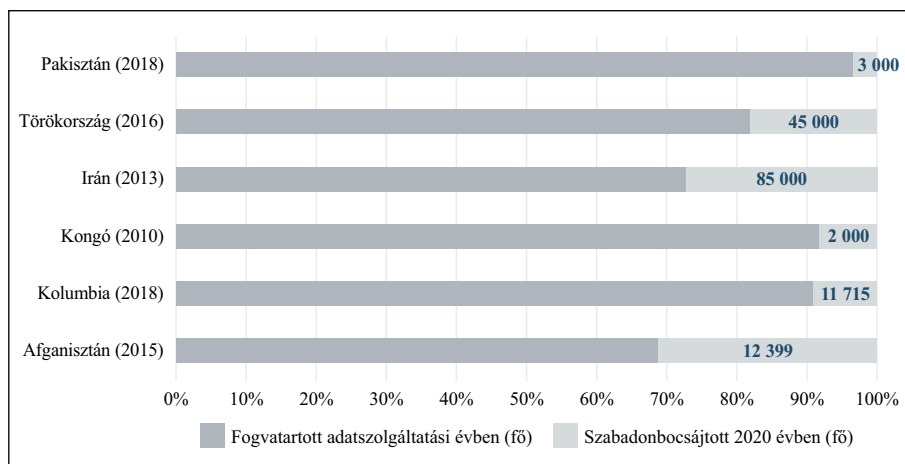
11. számú ábra: A migrációs kibocsátó országok munkanélküliségi rátája és GDP adatai (2018)

Forrás: URL5.

A globális járványveszély ilyen fajta megelőzésére, csökkentésére irányuló kormányzati intézkedésekkel szemben nagyarányú a megosztottság (URL6). Ugyanakkor a negatív szakmai, emberi jogi, járványügyi és egyéb nyilatkozatok ellenére a 12. számú ábrán jelölt országok a tanulmány készítésének időszakában már alkalmazták a tömeges szabadon bocsátásokat az ismertté vált és a tényleges fogvatartási időponttól, számtól függetlenül tett kormányzati nyilatkozatok alapján.

12. számú ábra: Szabadságvesztésüket töltők szabadon bocsátási adatai (2020. 04.)

Forrás: URL7, URL8, URL9, URL10, URL11, URL17.

Magyarország nyugat-balkáni irreguláris migráció által veszélyeztetett határszakaszán a fenti adatok és hatáselemzések alapján feltehetőleg újabb tömeges migrációs hullám jelenik meg. A számszaki adatok a COVID-19 megelőzési karanténban őrzött, a tranzitországok területén a tanulmány készítésének időszakában regisztrált 150 000 fő körüli vándor számából az aktuális időszak vándorlási útvonalakat figyelembe véve (horvát irány, tengeri átkelés Olaszország felé) 60 000 fő körüli létszámot érinthat.

Közöttük a COVID-19 globális pandémia terjedésének matematikai modellezésének következtetései, a WHO és a nemzetállamok jelentéseinek tartalma szerint nagy valószínűséggel lesznek, vannak olyanok, akik a fertőző betegség hordozói, alanyai. A globális világjárvány okozta nehézségekhez a szabadon bocsátott elítéltek tömegéből kikerülők (azok bizonyos tagjai) hozzájárulhatnak. Az elemzési adatok, terjedési jellemzők szerint szintén megalapozottan feltételezhető, hogy lesznek közöttük betegek, vírushordozók, amikor eléri országunk határát. Esetükben további járulékos biztonsági kockázatot jelenthet, hogy bűncselekmény elkövetése miatt, szabadságvesztésre ítélt emberekről van szó, akik nagy valószínűséggel erről a tényről a velük szemben intézkedőket nem fogják tájékoztatni. A jobb élet körülményeinek elérési igénye és a rájuk váró honos életterük viszonyainak elemzési következtetései alapján szintén megalapozottan feltételezhető a nyugat-balkáni migrációs útvonalon is növekvő vándorlás, amely hazánkat tranzitállamként érinti.

Az elmúlt években felgyorsult migrációs mozgások tapasztalati elemzése alapján a folyamatok kettő, egymást átfedő érkezéssel következhetnek be.

Az első hullámban a járványügyi karantén feloldása miatt vándorútjukat folytatni szándékozók lehetnek azok, akik esetében ez az elérési időszak 0–3 hónapra tehető. Erre a vándorlási időszakra érkezhetnek meg azok, akik a kibocsátó országok területéről az új típusú faktor hatásaként indulnak Európa felé, amelynek érkezési időtartama 3–6 hónap alatt már reális lehet. A közel-múlt éveinek eseményei rávilágítanak arra a tényre is, hogy mindig vannak emberek, akikhez eljut a hang, a pusztításra buzdító üzenet. Ezen a területen a már hivatkozott terrorfenyegetettség problematikája újólag felmerülhet (Pauwels, 2020). Összességében megállapítható, hogy a tanulmány hipotéziseként felmerült következtetés, a tényszerű adatok és az ismertté vált migrációtípológia, valamint módszertan alapján megalapozottnak értékelhető. Magyarország nyugat-balkáni migrációs irányú határszakaszát 2020 második felében újabb tömeges, újabb biztonsági és humán járványügyi veszélyeket magában rejtő hullám éri el. Ennek valós számszerű összetétele a nagyszámú valószínűségszámítási elem miatt teljes értékűen nem prognosztizálható, de feltehetőleg tízezres nagyságrenddel kell számolni.

Összefoglalás, jövőkép

A tanulmány hipotézisének objektív adatok elemzésével történt igazolása újabb migrációs hullám érkezését prognosztizálja Magyarországra. Ez a pandémia és biztonsági kockázat veszélyét növeli, valamint ennek a tömegnek a várható mozgása napirenden tartja az eddigi megelőző és migrációt kontrolláló intézkedések szükségességét. A történelem ugyan megismételheti önmagát, de annak elemeit már tapasztalatokkal és tudással felvértezve, érdemben kezelhetik a felelős szervezetek. Az újabb migrációs hullám szociológiai elemzések alapjait is képezhetik. Sik a tanulmányában a COVID-19 okozta társadalmi viszonyok rezgését „*csapálság*”-nak nevezte el. (Sik, 2020). A bennünket körülvevő folyamatok elemzésével arra a következtetésre jut, hogy a súlyos veszélyt magában rejtő csapás, mint „*a társadalmi változás egyik legerősebb előmozdítója*” (Sorokin, 1942) a bevezetett intézkedések és társadalmi, gazdasági reakciók eredményeként válsággá (eredeti jelentése: fordulópont) szelődött. Felveti ugyan a transzformációs válság lehetőségét is (Bossányi, 1995, 3–17.), de a folyamatok előremutató kezelése miatt annak esélye érdemben csökkent.

A pandémia okozta „*csapálság*” és a tömeges migráció közötti párhuzam felkészült, eredményes helyzetkezelés esetén a történelmi előzmények negatív hatásainak megelőzését segítheti elő. Ugyan a tanulmány tárgya a pandémia államhatáron történő behurcolásának lehetősége és az új típusú migrációs

faktor bemutatása, de az államhatáron végrehajtó szervezetek tagjai, azok személyi kapcsolatai, valamint a társadalom tagjai közti kapcsolatok miatt további kutatás lehetősége rejlik a nemzetközi mobilitás fogalmi értelmezésével (Ritecz, 2018b, 25–57.). A globális migrációkezeléséért is felelős rendészeti szervek a nemzetállami céloknak megfelelően, többségében a társadalmi folyamat light módszertanú kezelésében az ellenőrzést (controlled migration) preferálják, terelik adminisztratív és jogi eszközökkel a vándorlási típusokat az ellenőrizetlen sötét zónából (uncontrolled migration) az ellenőrzött migráció felé. Globális szinten ezt a célt négy fő területen lehet megvalósítani. A migrációt kibocsátó országokban nemzeti és nemzetközi támogatásokkal (például humán erőforrások, módszerek átadásával), de különösen munkahelyteremtéssel és gazdaságélénkítéssel (encouraging migration). A medium módszertan kategóriájába tartozó elemként írható le a migrációs folyamatok folyamatos monitorizálása, amely összekapcsolja a migrációban ténylegesen érintett személyek esetében a klasszikus államhatalmi eszközrendszerrel (hard method) végrehajtott ellenőrzésekkel (például személyazonosítás, regisztráció), a krimimigráció (Stumpf, 2006, 367–419.) és szekuritizáció törekvéseivel (Teke, 2017, 27–35.).

Ezekkel a lakosság biztonságának veszélyeztetésére alkalmas jelenségeket lehetséges csökkenteni, irányát terelni, módszertanát befolyásolni, bár az a globális migráció nagyságát érdemben nem képes befolyásolni. Magyarországon a 2015. évi tömeges irreguláris migráció állami szintű kezelése a keményvonalas, szigorúbb jogi, határrendészeti, nemzetbiztonsági álláspont mentén alkalmazott módszertant erősítette meg, s alkalmazza jelen időszakban is, amely képességet teremtett a pandémia kezelésére is. A COVID-19 globális pandémia okozta helyzet ugyanakkor rámutatott arra a tényre is, hogy a szupranacionális együttműködés eredményeként (például korridorok kialakítása a nemzetközi forgalomban, védőeszközök adományozása fertőzöttebb országnak stb.) a járványt (fertőzések és halálos esetek száma érdemben csökkent) és az irreguláris migrációt is lehet érdemben kezelni. A nyugat-balkáni migrációs tranzit országok államhatalmi rendszerei a kényszerkarantén alkalmazási időszaka alatt minimálisra csökkentették az ellenőrizetlen migrációs mozgást, a vándorok irreguláris határátlépését. A Karitatív Tanács koordinációjával a határon történő egészségügyi szűrésbe a rendészeti szervek tehermentesítésének csökkentésére – bevonták az ajánlott civil és egyházi szervezeteket.⁵ A vándorok által hordozható, fenntartható, ismétlődő pandémia megelőzésére az optimálisnak

5 A Karitatív Tanács megalakításáról és működésének részletes szabályairól szóló 65/2000. (V. 9.) Korm. rendelet.

értékelhető, legbiztonságosabb megoldás a védőoltás, az immunizáció biztosítása mindenki számára (Katz, Marek & Szilárd, 2012, 349–355.; Giambi et al., 2019). A jelenlegi helyzet és annak esetleges elmozdulása számos kérdést vet fel, például a jogi szabályozás környezetében.

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 5. § (2) bekezdése szerint a személyi hatálya alá tartozó kérelmező köteles alávetni magát az eljáró hatóság által szükségesnek ítélt védőoltás tüzésére. Az előzőkre tekintettel felmerül a határforgalom ellenőrzése során belépésre jelentkezők, valamint az irreguláris határátlépés elkövetése során intézkedés alá vontak esetében a követendő protokoll, annak normatív szabályozási hiátusa, a biztonsági távolságot fenntartó kényszerítő eszközök, a diszkrecionalitás delegálása a rendőr felé stb. A vándorokat is elérő védőoltás objektív feltétele, maga a védelmet biztosító anyag a tanulmány készítésének idejében nem áll rendelkezésre. A humán feltétel biztosításához szükséges a vándor tényleges, együttműködő jelenléte, ami az ellenőrzött (controlled), regisztrált (documented) tipológiai elemek hiánya esetén nem valósítható meg. A jogi, orvostikai kérdések mellett indokolt figyelembe venni a vakcinációs hatásokat is (Fisher et al., 2017). Az egyén szervezetének egyedi immunválasza mellett a társadalmi és a direkt módon érintett vándorok államhatalmi intézkedési kényszerére adott válaszok jelentős eltéréseket mutathatnak, amelyek megfelelő felkészülés hiányában további eszkalációt okozhatnak (Állásfoglalási Indítvány, 2018). Az elmúlt hónapok globális migrációval összefüggő pandémia eseményei rámutattak arra, hogy indokolt egy, a jelenleginél mélyebb, szélesebb spektrumú, komplexebb kockázatelemzési protokoll kialakítása és annak folyamatos alkalmazása. Ebben kiemelt felületet kell biztosítani a közegészségügy és a járványveszély kockázati elemeinek feltárására, azok globális összevetésére, és a megalapozott adatok ismeretében az optimális protokoll ajánlására a kiinduló országoktól a befogadó társadalmakig vezető teljes nemzetközi vándorlás útvonalára, időszakára vonatkozóan (Állásfoglalási Indítvány, 2020). A globális vándorlás felgyorsult jelensége miatt az államoknak és a nemzetközi szervezeteknek olyan szupranacionális rendszerekben kell gondolkodni, és közös migrációs, valamint ahhoz kapcsolódó egészségpolitikát folytatni, amelynek eredményes alkalmazása képességet biztosít egy tömeges járványveszély megelőzésére, szükségyszerű kezelésére a csökkent reagálási időfaktor miatt. Az adatok elemzéséből következtethető, hogy a hazánk külső határát érintő újabb, komplex biztonsági veszélyeket magában rejtő irreguláris migrációs nyomás várható, valamint járványügyi kockázatot rejthet a kijárási és határátlépési korlátozások, szigorítások enyhítése is.

Felhasznált irodalom

- Achilli, L. & Sanchez, G. (2020). *Stranded: the impacts of COVID-19 on irregular migration and migrant smuggling*. Policy Brief, May, 1–11.
- Annan, K. (2006). High-Level Dialogue of the United Nations General Assembly on International Migration and Development. *International Migration Review*, 40(4), 93–965. https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2006.051_1.x
- Boda J. (2014). Biztonsági kihívások – nemzetbiztonsági válaszok. Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi határőr tudományos közlemények XV., Tanulmányok a Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok című tudományos konferenciáról* (pp. 35–47). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Boda J. (Szerk.) (2019). *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus
- Bossányi K. (1995). Az élhetőbb kapitalizmus esélye – Interjú Göncz Árpáddal. *Mozgó Világ*, 2, 3–17.
- Chimienti, M. & Solomos, J. (2011). Social Movements of Irregular Migrants. *Recognition, and Citizenship. Globalizations*, 8(3), 344–345. <https://doi.org/10.1080/14747731.2011.576854>
- Csiki V. T. & Tálás P. (2020). Magyarország új nemzeti biztonsági stratégiájáról. *Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, Elemzések*, 17, 13–14.
- Dunavölgyi Sz. & Póczik Sz. (2013) (Szerk.), *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Éberhardt G. (2018). A migrációval összefüggő járványügyi kockázatok és veszélyek. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A XXI. század biztonsági kihívásai. Pécsi határőr tudományos közlemények* (pp. 273–282). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Feyerabend P. (2002). *A módszer ellen*. Atlantisz Kiadó
- Fisher, L. B., Quinn, C. S., Egnoto, M., Freimuth, V. & Boonchaisri, N. (2017). Public Understanding of Medical Countermeasures. *Health Security*, 15(2), 194–206. <https://doi.org/10.1089/hs.2016.0074>
- Fővárosi Közlöny (1918): A közegészségügyi bizottság ülése 1918. szeptember 30-án. Budapest, 1861–1871.
- Frontex (2020). *Risk analysis for 2020 Frontex*. <https://euagenda.eu/upload/publications/untilled-301445-ea.pdf>
- Gazdag F. (2013). *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Nemzeti Közszerológati Egyetem
- Gazdag F. & Remek É. (2018). *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Dialóg Campus
- Giambi, C., Manso, M., Marchetti, G., Olsson, K. A. & Declich, A. S. (2019). Immunisation of migrants in EU/EEA countries: Policies and practices. *Vaccine*, 37(36), 5439–5451. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.06.068>
- Giddens, A. (1990). *The consequences of Modernity*. Polity Press
- Glied V. & Keserű D. (2016). Migrációs kihívások az Európai Unióban. In Glied V., Tarrósy I. & Vörös Z. (Szerk.), *Migráció a 21. században* (pp. 260–270). IDResearch Kft. / Publikon Kiadó

- Hautzinger Z. (2017). Menedékjog és a büntetőjog lehetséges kapcsolatai Magyarországon. *Magyar Rendészet*, 17(3), 31–46.
- Hautzinger Z., Hegedüs J. & Klenner Z. (2014). *A migráció elmélete*. Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Rendészet Tudományi Kar
- Héjja I. & Kenedli T. (2011). *Az elemző-értékelő munka elméleti és gyakorlati kérdései. Egyetemi jegyzet*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
- Katz Z., Marek E. & Szilárd I. (2012). Migráns vakcináció és foglalkozás-egészségügyi kockázatok. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Tanulmányok A biztonság rendszertudományi dimenziói – változások és hatások című tudományos konferenciáról* (pp. 349-355). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Kirk, G. S., Raven, J. E. & Schofield, M. (1998). *A preszókratikus filozófusok*. Atlantisz Kiadó
- Lauffer B. (2017). Migrációs státuszkérelmezők esetében felmerülő lehetséges nemzetbiztonsági és terror kockázatok. *Terror és elhárítás*, 6(3), 67–107.
- Meglécz K. (2012). A pandémiák története és kialakulásuk okai. *Hadmérnök*, 7(9), 92–98.
- Ness, I. (2015). *The Global Prehistory of Human Migration*. John Wiley & Sons
- Park, R. E. (1928). Human Migration and the Marginal Man. *American Journal of Sociology*, 33(6), 887–889. <https://doi.org/10.1086/214592>
- Pauwels, A. (2019). *Rising right-wing violence and its impact on the fight against terrorism*. Global Terrorism Index 2019, 80–81. <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/11/GTI-2019web.pdf>
- Pauwels, A. (2020). *How Europe's terrorists take advantage of the pandemic*. euobserver. Brussels, 29 April, 4.
- Pok, B. (2012). Mass migration. In Ritzer, G. (Eds.): *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization. First Edition*. Blackwell Publishing Ltd. <https://doi.org/10.1002/9780470670590.wbeog370>
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167–235. <https://doi.org/10.2307/2979181>
- Ritecz Gy. & Sallai J. (2016). *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Hanns Seidel Alapítvány
- Ritecz Gy. (2018a). Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció felfutásának és megszűnésének okai. *Hadtudomány*, 3-4, 66-78.
- Ritecz Gy. (2018b). Nemzetközi mobilitás és a turizmus hatásai. *Határrendészeti Tanulmányok*, 15(4), 25–57.
- Sallai J. (2020). Orvos vagy egészségügyi rendészet története az ókortól a XIX. század végéig. *Belügyi Szemle*, 68(5), 91–100. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.5.6>
- Sassen, S. (1996). *Losing Control? Sovereignty in an Age of Globalization*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.1080/1353464052000321083>
- Sassen, S. (2005). Regulating Immigration in a Global Age: A New Policy Landscape. *Parallax*, 11(1), 35–45.

- Sik E. (2020). Vázlat a csapáság társadalomrajzához. *Élet és Irodalom*, 2020. április 30. . *Seeing like a state. How certain schemes to improve the human condition have failed*. Yale University Press
- Sorokin, P. A. (1942). *Man and Society in Calamity*. E. P. Dutton & Co.
- Stumpf, J. P. (2006). The Crimmigration Crisis: Immigrants, Crime, and Sovereign Power. *American University Law Review*, 56(2), 367–419.
- Szép Á. (2016). A nemzetbiztonsági szempont erősödése a menedékjogi törvényben. In Hautzinger Z. (Szerk.), *A migráció büntügyi hatásai* (pp. 299-313). Magyar Rendészet Tudományi Társaság
- Szigetvári T., Novák T., Wagner P. & Biedermann Zs. (2015). Küldő országok és a kiáramlás felgyorsulásának egyes okai, Nyugat-Balkán. In Csuka Gy. & Török Á. (Szerk.), *Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátásai* (pp. 42-44). A Magyar Tudományos Akadémia, Migrációs Munkacsoport
- Teke A. (2006). A veszély kezelése és a határbiztonság. In Hautzinger Z. (Szerk.), *Tanulmányok a Határellenőrzés a veszélyhelyzetek tükrében* (pp. 65-91). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Teke A. (2017). A deklarált veszélyértelmezés biztonsági kockázatai. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig* (pp. 27-35). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Tóth J. (2003). *Átjárható határok az Európai Unióban*. Európai füzetek
- Tóth J. (2015). Migrációs fogalomtár. *Közelkép*, 4, 159-169.

A cikkben található online hivatkozások

-
- URL1: *Két koronavírusos beteg van Magyarországon*. <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/ket-koronavirusos-beteg-van-magyarorszagon>
- URL2: *Tájékoztató a koronavírusról*. <https://koronavirus.gov.hu/#/>
- URL3: *About the EU Committee for the Prevention on Torture and Indhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)*.
<https://www.coe.int/en/web/cpt/about-the-cpt>
- URL4: *Az Uppsala Universitet által kezelt globális adatbázis, a világban keletkezett (fegyveres) konfliktusokról*. <https://ucdp.uu.se/>
- URL5: *The World Bank által kezelt adatok a nemzeti GDP és munkanélküliségi mutatókról*.
<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2018&locations=AF-CO-VE-CG-PK-IQ-SY-XK&start=2018&view=bar>
és <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2018&locations=AF-CO-CD-IQ-XK-PK-SY-VE&start=2018&view=bar>
- URL6: *A COVID-19 kezelésére alkalmazott, nemzetközi börtöngyakorlatok*.
<https://www.google.com/search?q=covid+prison+release&oq=covid+prison+release&aqs=chrome.1.69i57j0l2j69i60.13606j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

- URL7: *Afganisztánban a börtönökből a COVID-19 miatt alkalmazott szabadítások.* <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/covid-19-afghanistan-pardons-over-12-000-prisoners/1820251>
- URL8: *State (USA) Supreme Court denies request to release more inmates.* <https://www.herald-net.com/news/supreme-court-urged-to-release-more-inmates-due-to-covid-19/>
- URL9: *Overcrowded DRC prisons ,ticking time-bomb' for COVID-19 pandemic (Congo).* <https://www.aljazeera.com/news/2020/04/overcrowded-drc-prisons-ticking-time-bomb-covid-19-pandemic-200430133707410.html>
- URL10: *Turkey to free one-third of its prisoners to curb coronavirus.* <https://www.aljazeera.com/news/2020/04/turkey-free-prisoners-curb-coronavirus-200414062852220.html>
- URL11: *Iran has released 85,000 prisoners in an emergency bid to stop the spread of the coronavirus.* <https://www.businessinsider.com/coronavirus-covid-19-iran-releases-eighty-five-thousand-prisoners-2020-3>
- URL12: *Bevezetés a történeti demográfiába (a humán vándorlás történeti áttekintése).* https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_09_Farago_Tamas_Bevezetes_a_torteneti_demografiaba/ch07.html
- URL13: *A COVID-19 ún. svéd-utas megelőzési módszertana, eredményei.* <https://qubit.hu/2020/04/08/csodaval-es-osszeomlással-is-jarhat-a-kulonutas-jarvanykezeles-svedorszagban>
- URL14: *A World Resources Institute (WRI) által kezelt pandémia megelőzési, kezelési ajánlásai, a nemzetek által alkalmazott gyakorlatok bemutatása.* <https://www.wri.org/coronavirus-recovery/articles>
- URL15: *Az Amnesty International felhívásai a COVID-19 kezelésével kapcsolatos, irreguláris migránsokat érintő hátrányos megkülönböztetésnek értékelt gyakorlatokról.* <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/05/refugees-and-migrants-being-forgotten-in-covid19-crisis-response/>
- URL16: *A humán vándorlás történelmének animált bemutatása.* <https://mult-kor.hu/lenyug-zo-animacio-mutatja-be-a-vilag-nepessegenek-nvekedeset-20161111>
- URL17: *A bosnyák belső biztonságáért felelős szervezet tájékoztatása a COVID-19 által generált, negatív migrációs hatásról.* <https://www.rtvbn.com/3984616/pakistan-upucuje-osudjenike-na-migrantske-rute>
- URL18: *Az ECCHR tájékoztatása a horvát határon általuk tapasztalt jogsértőnek értékelt, irreguláris migránsokkal szembeni intézkedésekről.* <https://www.ecchr.eu/en/press-release/croatia-to-answer-to-european-court-of-human-rights/>
- URL19: *A WHO által kezelt, Svédországban regisztrált COVID-19 kapcsolatos egészségügyi adatok.* <https://covid19.who.int/region/euro/country/se>
- URL20: *Tájékoztató oldal a koronavírusról.* <https://koronavirus.gov.hu/#/>
- URL21: *A migráció fogalmának EU által történő értelmezése.* https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/migration_en
- URL22: *A migráció fogalmának IOM által történő értelmezése, amelynek alapja a United Nations (1970) Methods of measuring internal migration (United Nations Publications, Sales No. E.70.XIII.3).* <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>

- URL23: *A menekült fogalmának EU által történő értelmezése.* https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/refugee_en
- URL24: *Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (FRONTEX) bemutatása.* <https://frontex.europa.eu/hu/rolunk/mi-is-a-frontex/>
- URL25: *A FRONTEX 2020. évi kockázat elemző értékelése.* https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf
- URL26: *A rendőrség által kezelt 2019. évi adatok heti bontásban, az illegális migráció alakulásáról.* http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa?weekly_migration_created%5Bmin%5D=2019-01-01+00%3A00%3A00&weekly_migration_created%5Bmax%5D=2020-01-01+00%3A00%3A00
- URL27: *A Magyarországra érkezett menedékkérők száma állampolgárság szerint. (2000-) STA-DAT 1.8* https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wnvn002b.html
- URL28: *Az EASO által kezelt 2019. évi adatok az EU-ban benyújtott menekültügyi kérelmezőkről.* <https://www.easo.europa.eu/asylum-trends-annual-overview>
- URL29: *Az EUROSAT által kezelt adatok (2010-) a tagállamokra bontott menekültügyi kérelmezőkről.* http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en&source=-post_page
- URL30: *A rendőrség által kezelt 2020. évi adatok heti bontásban, az illegális migráció alakulásáról.* <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa>
- URL31: *A szerbiai katonaság fellépése a karantén objektumokat engedély nélkül elhagyni szándékozó migránsokkal szemben.* <https://pannonrtv.com/rovatok/kekfeny/szerb-katonak-figyelmezteto-lovesekkel-tartottak-visz-sza-migransokat>
- URL32: *Az IOM's Global Migration Data Analysis Centre (GMDAC) által kezelt, 2019. évi szerbiai regisztrált menekültügyi kérelmezői adatok.* https://migrationdataportal.org/?i=stock_refug_abs_&t=2019&cm49=688
- URL33: *A WHO által kezelt COVID-19 megbetegedéssel kapcsolatos adatok.* <https://covid19.who.int/>
- URL34: *A Border Criminologies (University of Oxford) sorolt kutatóinak nyilatkozási ajánlása, az irreguláris migránsok esetében alkalmazandó pandémia intézkedésekre.* <https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2020/03/immigration>
- URL35: *About the World Prison Brief.* <https://www.prisonstudies.org/about-us>
- URL36: *International news and guidance on COVID-19 and prisons.* <https://www.prisonstudies.org/news/international-news-and-guidance-covid-19-and-prisons>

URL37: *Twelfth edition of the World Prison Population List gives details of the number of prisoners held in 223 prison systems in independent countries and dependent territories.* https://www.prisonstudies.org/sites/default/files/resources/downloads/wppl_12.pdf

URL38: *Az EU CPT (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) látogatásának nemzeti jelentései, évenkénti nyilvántartással.* <https://www.coe.int/en/web/cpt/visits>

Alkalmazott jogszabályok

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény

A védőoltásokkal szembeni bizalmatlanságról és az átoltottsági ráta európai csökkenéséről szóló B8-0195/2018 sz. Állásfoglalási Indítvány

Az Európai Parlament állásfoglalása a COVID-19-világjárvány és annak következményei elleni küzdelemre irányuló összehangolt uniós fellépésről szóló B9-0149/2020. Állásfoglalási Indítvány.

A koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény

A Karitatív Tanács megalakításáról és működésének részletes szabályairól szóló 65/2000. (V. 9.) Korm. rendelet

A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet

A Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról szóló 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat.

Európai Unió Tanácsa (2009): Európai Biztonsági Stratégia. Biztonságos Európa egy jobb világban – Secrétariat général du Conseil

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Éberhardt G. (2021). Magyarország az újabb tömeges nemzetközi migráció kapujában. *Belügyi Szemle*, 69(3), 345-374. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.3.1>